

Аналіз пропуску високих вод у весняний період (березень-травень) 2015 року

Аналіз метеорологічних та гідрологічних умов весняного періоду в басейнах р. Сіверський Донець та річок Приазов'я

Весняний період (березень - травень)

Березень. У березні спостерігалась тепла для даного періоду погода. Кількість опадів на більшій частині басейнів р. Сіверський Донець та Приазов'я становила 16-36 мм (50-110% місячної норми), за винятком південно-західної частини Харківської області, де випало 40-62 мм (120-190% місячної норми).

На кінець березня в регіоні склалася наступна гідрометеорологічна обстановка:

- **поточні рівні води** – впродовж березня на більшості річок басейнів р. Сіверський Донець та Приазов'я спостерігались незначні добові коливання рівнів води до 1-6 см, в окремі дні до 10-15 см з тенденцією повільного спаду. Загальний спад рівнів води на більшості річок регіону у порівнянні з початком місяця становив 1-36 см.

- **водність** (у порівнянні з місячною нормою) – відсутність водопілля на річках регіону у 2015 р. призвела до низької водності у весняний період. Середня водність річок басейну Сіверського Дінця становила 20-50 % місячної норми, приток – 10-35% норми. Водність річок Приазов'я – близько 40% норми.

Квітень. Протягом перших двох декад квітня спостерігалась нестійка погода зі зниженим температурним фоном. Оподи різної інтенсивності розподілились по території регіону нерівномірно. Сумарна кількість їх за місяць коливалась від 30 до 112 мм, що становило 110–270% місячної норми.

На кінець квітня в регіоні склалася наступна гідрометеорологічна обстановка:

- **поточні рівні** - впродовж квітня на більшості річок басейнів р. Сіверський Донець та Приазов'я спостерігались незначні добові коливання рівнів води до 1–6 см з тенденцією повільного росту. Загальний підйом рівнів води у порівнянні з початком місяця становив 4–64 см. Винятком були малі річки Харківської області, де відмічався спад рівнів води на 1 – 16 см.

- **водність** (у порівнянні з місячною нормою):
 - басейн р. Сіверський Донець та його приток у квітні коливалась у межах 20 – 60 % норми, за винятком р. Деркул (82% норми);
 - річок Приазов'я - 70–90% норми.

Травень. Протягом травня на території регіону спостерігалась нестійкого характеру погода з коливаннями температур повітря та дощами в окремі дні. Дощі були різної інтенсивності та нерівномірно розподілились по території регіону. Сумарна кількість опадів за місяць на переважній частині регіону коливалась у межах 16–40 мм і відповідно становила 40-80%. Винятком була східна та центральна частина Харківської області, де відмічались більш суттєві опади, кількість їх за травень становила 47–115 мм, або 105 – 230% норми.

Протягом травня в регіоні склалася наступна гідрометеорологічна обстановка:

● **поточні рівні води** В басейнах р. Сіверський Донець та річок Приазов'я розпочався період літньої межени. На більшості річок регіону спостерігався повільний спад рівнів води, який становив 7–85 см (у порівнянні з початком місяця).

На рівневий режим річок: Сіверський Донець (ділянка м.Чугуїв–м.Зміїв), Харків, Жеребець та Кальчик впливало заростання русел, де загальний ріст рівнів води на кінець місяця становив 4-20 см.

Майже на всіх річках регіону почалось поступове заростання русел, яке на 31 травня становило 10–20% ширини русел, а подекуди досягало 50–60%.

● **водність** (у порівнянні з місячною нормою):

- водність більшості річок басейнів р. Сіверський Донець та Приазов'я коливалась у межах 50–100% норми, за винятком р. Лопань та р. Айдар, де середні місячні витрати води були досить низькими й становили 30–40% норми;

- водність р. Сухий Торець склала 133% норми, що обумовлено зливовими дощами (кількість їх за місяць, за даними гідрологічного поста Черкаське, становила 85 мм).

**Об'єми стоку та витрат по основних водпостах
по басейнах в Харківській, Донецькій та Луганській областях**

р. Сіверський Донець

Харківська область:

- в/п Огурцове (кордон РФ та Харківської області) об'єм стоку склав 107,7 млн.м³, що на 2,7 млн.м³ (на 3%) менше, ніж у весняний період 2014 р., середні витрати склали 13,5 м³/с (13,9 м³/с в 2014 році);

- в/п Печеніги об'єм стоку склав 86,1 млн.м³, що на 5,3 млн.м³ (на 6%) менше, ніж у весняний період 2014 р., середні витрати склали 10,8 м³/с (11,5 м³/с в 2014 році);

- в/п Ізюм об'єм стоку склав 374,1 млн.м³, що на 36,0 млн.м³ (на 10%) більше, ніж у весняний період 2014 р., середні витрати склали 47,1 м³/с (42,5 м³/с в 2014 році);

- в/п Єремівка (кордон Харківської та Донецької областей) об'єм стоку склав 640 млн.м³, що на 25,8 млн.м³ (на 4%) менше, ніж у весняний період 2014 р., середні витрати склали 80,5 м³/с (83,8 м³/с в 2014 році).

р. Оскіл

- в/п Куп'янськ об'єм стоку склав 235,3 млн.м³, що на 20,3 млн.м³ (на 9%) менше, ніж у весняний період 2014р., середні витрати склали 29,6 м³/с (32,1 м³/с в 2014 році).

Донецька область:

- в/п Райгородська гребля об'єм стоку склав 478,2 млн.м³, що на 5,4млн.м³ (на 1%) менше, ніж у весняний період у 2014 р., середні витрати склали 60,2 м³/с (60,8 м³/с в 2014 році) при санітарних 22 м³/с;

- в/п Райстародубівка (кордон Донецької і Луганської областей) об'єм стоку склав 397,7 млн.м³, що на 12,5 млн. м³ (3%) менше, ніж у весняний період 2014 р., середні витрати склали 50,0 м³/с (51,6 м³/с в 2014 році);

р. Казенний Торець

- в/п Слов'янськ об'єм стоку склав 116,3 млн.м³, що на 36,0 млн.м³ (на 31%) більше, ніж у весняний період 2014р., середні витрати склали 14,6 м³/с (10,4 м³/с в 2014 році).

Луганська область:

- в/п Лисичанськ об'єм стоку склав 570,7 млн.м³, що на 38,2 млн.м³ (на 7%) менше, ніж у весняний період 2014 р., середні витрати склали 71,8 м³/с (76,6 м³/с в 2014 році);

- в/п Кружилівка. У зв'язку з соціально-політичною ситуацією, що склалась в регіоні спостереження за гідрологічним режимом річки на даному водпосту не проводились.

р. Лугань

- в/п Лугань. У зв'язку з соціально-політичною ситуацією, що склалась в регіоні спостереження за гідрологічним режимом річки на даному водпосту не проводились.

Оцінка водозабезпеченості водних об'єктів в басейнах р. Сіверський Донець, річок Дніпра та Приазов'я

Основним завданням весняного періоду є наповнення водосховищ до НПР або максимально можливих відміток при мінімумі обмежень водоспоживачів і водокористувачів. З метою недопущення незаповнення водойми у маловодні водопілля його спрацювання обмежуються за умов, викладених у Правилах його експлуатації, або не проводиться зовсім попусків (окрім санітарних).

Погодні умови весняного періоду 2015 р. вплинули на режими роботи водосховищ. В результаті відсутності весняного водопілля водність на кінець весняного періоду 2015 р. була низькою та наближеною до водності 2013 р.: в/п Печеніги – 58% від норми, в/п Ізюм – 80% від норми, в/п Куп'янськ – 79% від норми, в/п Лисичанськ – 62% від норми.

На кінець травня середній відсоток наповнення водосховищ по басейнам:

р. Сіверський Донець (з урахуванням обсягів Печенізького та Червонооскільського водосховищ) складає 1083,8 млн.м³ – 86,5% (аналогічний період минулого року – 91%). Наповнення основних водосховищ басейну р.Сіверський Донець до відміток НПР відбулося наприкінці квітня за рахунок своєчасного коригування режимів їх роботи (зменшення попусків з водосховищ при максимально спостерігаємих припливах). Після наповнення водосховищ режими роботи коригувався по фактичному притоку. Враховуючи початок літньої межені вже у травня, спрацювання водосховища також почалося з травня.

В умовах відсутності водопілля за рахунок управлінських рішень сумарний об'єм наповнення водосховищ басейну за весняний період збільшився на 53,1 млн.м³. Вільна ємність у водосховищах басейну р. Сіверський Донець – 69,9 млн.м³.

р. Дніпро (без урахування обсягу Краснопавлівського водосховища) – складає 84,8 млн.м³ – 80,6% (аналогічний період минулого року – 103%).

За весняний період сумарний об'єм наповнення водосховищ басейну збільшився на 8,3 млн.м³. Вільна ємність у водосховищах басейну р. Дніпро – 5,2 млн. м³.

Краснопавлівське водосховище: обсяг 175,1 млн.м³ – 42,7%. Забір води за весняний період – 11,1 млн.м³ (середньодобовими витратами – 1,4 м³/с). Спрацювання за весняний період за рахунок наявного ресурсу склало 4,5 млн.м³. Використання ресурсу Краснопавлівського водосховища протягом весняного періоду 2015 р. здійснювалося виключно для задоволення потреб населення м. Харкова та міст області, попуски для підтримання водності р. Сіверський Донець в межах Донецької і Луганської областей не здійснювалися.

річки Приазов'я складає 207,5 млн.м³ – 86,8% (аналогічний період

минулого року – 95%). Наповнення відомчих водосховищ КП «Компанія «Вода Донбасу» питного призначення було максимально можливим на 74-99%.

В умовах відсутності водопілля за рахунок управлінських рішень сумарний об'єм наповнення водосховищ басейну за весняний період збільшився на 21,2 млн.м³. Вільна ємність у водосховищах басейну річок Приазов'я – 31,5 млн.м³.

Висновок:

Протягом весняного періоду на території регіону, в басейнах річок Сіверський Донець та Приазов'я, переважала нестійка погода, яка супроводжувалася коливаннями температури повітря, дощами різної інтенсивності.

Відлиги та дощі, що спостерігались взимку та у березні, сприяли зменшенню мерзлого шару ґрунту, поступовому підвищенню його вологості, поповнювали запаси ґрунтових вод, але через нестійкий температурний режим та затяжний характер весняних процесів не мали особливого впливу на водність річок.

Відсутність весняного водопілля на річках регіону призвела до низької водності у весняний період. Літня межень на річках регіону розпочалася у третій декаді травня.

В цілому на річках басейну р. Сіверський Донець об'єми стоку у порівнянні з весняним періодом 2014 року були меншими по більшості постів:

- Харківська обл. (з 5 по 4): в/п Огурцово на 3%, в/п Печеніги на 6%, в/п Єремівка на 4% , в/п Куп'янськ (р. Оскіл) на 9%. Виняток – в/п Ізюму, де за рахунок погодних умов та водогосподарської діяльності об'єм стоку був більшим на 10%.

- Донецька обл. (з 3 по 2): Райгородська гребля на 1%, Райстародубівка на 3%. По в/п Слов'янськ (р. Казенний Торець) за рахунок погодних умов об'єм стоку був більшим на 31%.

- Луганська обл. по р. Сіверський Донець (з наявних даних) об'єм стоку був менший у порівнянні з 2014 роком на 7%.

Весняного водопілля у 2015 році на річках басейнів Сіверський Донець та Приазов'я не спостерігалось, як і у попередніх 2012 – 2014 роках.

Незважаючи на відсутність весняного водопілля на річках регіону, завдяки своєчасним коригуванням режимів, було створено запаси води для сталої роботи водогосподарського комплексу у період літньої межені. Водночас водокористувачі були забезпечені водою в межах затверджених лімітів.